

K VYUŽÍVÁNÍ UTAJENÉHO SPOJENÍ

Do armády přicházejí moderní spojovací prostředky a technika, které plně zabezpečují velení v soudobých podmínkách boje i vedení operací.

Zavádění nové a zpravidla velmi složité techniky přináší s sebou řadu problémů, které vyvolávají mnohdy v podvědomí velitelů a štábů nedůvěru a nechuf k jejich využívání. Nová technika vyžaduje změnu přístupu k jejímu zvládnutí, oprostění se od vžitých návyků a některá další opatření, která musíme důkladně promýšlet a připravit.

Projevilo se to i v rádiové oblasti při zavádění výkonných rádiových stanic R-140 a velitelských rádiových stanic R3AT a R4AT (R3AT pro pluk, R4AT divize) ve vozidlech PV3S.

Velitelé a štáby si zvykli velet a předávat zprávy fonickým provozem a především po linkových a radioreléových zařízeních a na nižších stupních po VKV rádiových stanicích. Na rádiových stanicích, které neměly zařízení pro utajení hovorů, se však nedodržovala provozní kázeň a docházelo k narušování utajení předávaných zpráv. Protože kvalita nových rádiových stanic umožňuje stejné podmínky pro vedení hovorů jako radioreléové nebo linkové prostředky, vžil se názor, že tomu

tak musí být u všech spojovacích prostředků, které přichází do vojsk.

Rádiové stanice R4AT a R3AT umožňují vedení utajeného provozu, včetně dálkového ovládání výkonných rádiových stanic v KV i VKV pásmu tímto provozem. Mají však některé zvláštnosti, které je třeba vzít v úvahu.

Zavedení těchto stanic vyřešilo nejohrovenější problém ve velení rádiovými prostředky. Při dovoleném využití jejich vlastností umožní veliteli svazku (svazu) velet svým podřízeným v celém pásmu a loubce bojové sestavy vojsk.

Odpadá zřizování pomocných spojovacích uzlů a retranslačních míst, které byly náročné na organizaci spojovací soustavy, vyžadovaly dostatek času a jejich obsluhu měly složité podmínky pro svou činnost.

Velitelské rádiové stanice umožňují velet za pohybu nebo z krátkých zastávek a plně vyhovují požadavkům dynamiky útočného boje. Navíc jejich parametry umožní zabezpečit spojení s veliteli v bojových vozidlech a tancích otevřeným (a budou-li vybaveny utajovacími zařízeními) i utajeným provozem.

Rádiová pojítka v těchto velitelských stanicích mají vysoké přenosové parametry, široké kmitočtové pásmo, dostateč-

rý výkon a umožňují rychlý manévr kmitočty (např. při rušení nepřítelem). Rádio-
vé stanice lze přeladit na několik předem
určených kmitočtů. Nově zvolený kmitočet
se stlačením ovládacího prvku v několika
vteřinách automaticky přeladí. Při utaje-
ném provozu musíme respektovat některé
zásady manipulace.

Z velitelských rádiových stanic R4AT
(R3AT) můžeme utajeně hovořit v KV
i VKV kmitočtovém pásmu. Na těchto pro-
středcích můžeme hovořit údaje do cha-
rakteru TAJNĚ! Tak to stanoví předpisy
(kryptologickou hodnotou zařízení) a ne-
můžeme ustanovení předpisu měnit, nebo
svévolně narušovat.

Prostředky utajení v rádiových stani-
cích podléhají režimovému systému a
proto je třeba tento systém přísně dodr-
žovat. Pro uživatele z toho vyplývá povin-
nost umožnit přístup do prostředků pouze
oprávněným osobám. Techniku připraví
vyškolené služby včetně zabezpečení klí-
čové dokumentace. Tam, kde není kádrově
obsluha zabezpečena, nebudeme provoz
zařízení povolovat.

Používání velitelských rádiových stanic
R4AT (R3AT) je určeno pro přesně stano-
vený okruh funkcí. Nemůžeme své-
volně rozšiřovat a stanice nemůžeme uvol-
ňovat pro potřebu jiných příslušníků štá-
bí apod.

Dosavadní praxe je však taková, že se
při všech nácvičích a cvičeních pracuje
téměř výhradně s novou technikou. Uka-
zuje se, že nebude dodržena její stanove-
ná životnost, což je v rozporu se všemi
usneseními z dokumenty o vysoké hospo-
dárnosti a maximálním využívání doživá-
cích zařízení.

Provoz na těchto zařízeních přináší
řadu výhod, ale zároveň stejné nedostat-
ky, jako otevřené rádiové spojení. Je mož-
né jej zaměřit a zarušit. Proto musíme do
provozu zavést přísný pořádek. Velitelé
musí přistupovat k hovorům připraveni a
předávat krátké důležité zprávy, které je
třeba před nepřítelem utajit. Tím toto spo-
jení chránit pro velení v rozhodujících
fázích bojové činnosti.

Protože při vedení utajeného hovoru
dochází ke komplexnímu využívání růz-
ných zařízení, je třeba dodržovat některé
pracovní zásady. Při hovoru je třeba
zmáčknout mikrofonní tlačítko, nepa-
trnou chvíli počkat než proběhne
elektrický proces spřažení zařízení a
pak vyslat potřebné sdělení. Při zakon-
čení hovoru přepnout na příjem — vy-
pnout mikrofonní tlačítko — okamžik po-
čkat, než protější účastník učiní totéž a
pokračovat v provozu. Při dalším vysílání
hovoru bude opětovný postup.

Při přepnutí hovorového tlačítka se ve
sluchátku ozve charakteristické písknutí,
které uvědomí uživatele o připravenosti
zařízení k hovoru. Uspěchanost, neustálé
mačkání a volání hovor neurychlí, ale na-
opak naruší jeho plynulost a stabilitu.

Utajený provoz můžeme vést se všemi
účastníky najednou, nebo na směru s jed-
ním nebo jen několika zvlášť určenými
účastníky. Určující je způsob nastavení
zařízení (společný nebo směrový klíč).
Čím však bude více účastníků v síti, tím
vyšší musí být provozní kázeň, neboť ka-
ždý neodpovědný vstup do sítě znemožní
provoz dvou již mezi sebou korespondují-
cích účastníků. Zpravidla má řídící rádio-
vou stanicí velitel a ostatní jsou na příjmu
a odpovídají jen, jsou-li vyzváni (obdob-
ně jako na dispečinku). Velitelův volací
znak však přeruší provoz kteréhokoliv
účastníka v síti a má přednost k vysílání
jeho sdělení a zprávy.

Dodržování stanovených zásad zabez-
pečí vysokou kvalitu hovorů a umožní
spojení i za velmi složitých podmínek. Na
nový způsob provozu si musíme zvykat a
postupně se nebude zdát zvláštní.

Utajený provoz zvyšuje náročnost i na
kmitočtovou kázeň. Pro velitelské rádiové
stanice je třeba nejen pečlivě volit kmi-
točty, ale také je účinně chránit. Před-
evším musí spojovací článek zabezpečit,
aby nebyly přidělovány jiným byt vzdále-
ným účastníkům a aby byly obsluhy vy-
školeny tak, aby dovedly manévrovat
anténami, výkonem a využívat podmínek
pro šíření elektromagnetických vln. Veli-

telé by měli přísně vyžadovat plnění povinností spojarů při zabezpečování jejich velitelského utajeného spojení, ale na druhé straně vytvářet podmínky pro výcvik, provozní kázeň uživatelů a svým osobním přístupem k dodržování zásad utajeného provozu ovlivnit kvalitu práce svého štábu i podřízených velitelů.

Velitelské rádiové stanice R4AT může být použita i pro dálkové ovládání výkoných rádiových stanic R-140 v utajeném provozu. To je velká výhoda, která umožňuje velitelům svazů přímý telefonní styk s podřízenými veliteli. Při využívání dálkového ovládání platí stejné zásady pro manipulaci a provoz jako jsem uvedl pro rádiové stanice R4TA.

Pro utajený provoz na rádiových stanicích R-140 je výhodné použít i uzlových spojovacích zařízení (kde nejsou ještě k dispozici rádiové stanice R4AT), i když je zabezpečení spojení přes toto zařízení trochu složitější. Je však třeba i tento způsob postupně procvičovat a tím zabezpečit veliteli maximální možnosti ke spolehlivému velení podřízeným. Tento způsob je třeba zařazovat do učebních otázek při štábních nácvicích a zvykat nejen spojaře, ale i štáby na velení rádiovými prostředky při všech druzích bojové činnosti.

Jedním z důležitých druhů spojení, které je velmi výkonné a vhodné pro práci štábu a druhů vojsk svazů, je utajené telegrafní spojení. Jeho praktické využití je velmi malé. Má velkou přednost v rychlosti, a spolehlivosti. Přesto řada štábních důstojníků včetně týlových pracovníků dává přednost zdoluhavým fonickým ho-

vorům, které zatěžují spojovací síť. Vývoj směřuje k zvyšování přenosových rychlostí v souladu s urychlením rozhodovacího procesu. Je logické, že počet kanálů pro přenos dat se bude zvětšovat a omezovat telefonní kanály, kromě velitelských.

V rámci příprav na operační cvičení v tomto roce bylo vyhotoveno několik funkčních vzorků spojovacích zařízení, nazvaných „velitelské stanoviště R4MT (R3MT) v OT-64“. V podstatě jde o stejné rádiové prostředky jako jsou ve velitelských rádiových stanicích R4AT a R3AT, ale vestavěných do upraveného kolového obrněného transportéru OT 64, ve kterém je řada dílčích změn ve vybavení — hlavní umístění spojovacích prostředků, rozložení pracovišť velitele, důstojníků a radiistů. Současně jsme zkoušeli jejich začlenění do spojovací soustavy jednotlivých míst velení.

Je na velitelích a náčelnících štábů, aby správnou organizací práce dovedli rovnoměrně zatížit spojovací soustavu a tím vytvořili optimální podmínky pro urychlení toku informací ke všem funkcionářům, kteří je pro zabezpečení rozhodovacího procesu potřebují. Soudobé spojovací prostředky mají vysoké parametry a možnosti. Rezervy jsou ve výcviku obsluh, znalostech spojovacích funkcionářů, ale i v organizátorské a řídicí práci štábů a velitelů. Cílem je zkvalitnit práci všech, aby se výsledky projeví v lepším, pevnějším a neselehávajícím velení vojskům.